

סיפור השקדייה שנטעה בהפתעה - בחצר בית-הספר

גדעון אבני

העברת הצריפים מ"השכונה" (המחנה הזמני ליד "הבית הגדול), ל"נקודה", (שם זמני לשוב הקבע), התחילה ב-י"א בניסן ה'תרצ"ג, 7.4.1933 - שלושה ימים לפני "ליל הסדר". העברה נמשכה כ-3 חדשים והושלמה בקיץ ה'תרצ"ג, 1933.

ב"נקודה" התחלתי את שנת הלימודים בכתה ב', עם המורה רבקה כספי.

שנת הלימודים התחילה אז לאחר חג הסוכות, תרצ"ד - אוקטובר 1933.

הזיכרון הראשון שלי מכתה ב', הוא "סיפור השקדייה", שהיה אירוע מרגש, הזכור עד היום ולא רק לי. הוא מתועד בסיפורה של המורה רבקה: "ילדי השקדייה שלי, "ובספרה של חגית (נחושתיאי) גור-אריה": שלום לקרני החמה "שיצא בהוצאת "מסדה" בשנת 1966, במהדורה מצומצמת. שם הסיפור: "גם לילדי רננים שקדייה". הסיפור התפרסם בשבועון "דבר-לילדים". הוא נמצא גם בספרי לימוד לילדים.

בחורף 1934, חודשים ספורים לאחר המעבר מה"שכונה" ל"נקודה", בית-הספר, כמו הכפר כולו, היה עדיין "בחיטולי חולותיו". בחצר בית-הספר, בלטו כחריגים בין חולות הזוהב, שני צריפים ישנים, גדולים מצריפי המגורים, שהועברו גם הם מ"השכונה". בניגוד ל"שכונה", שבסביבתה הייתה צמחיה רבה ומגוונת, מסביב לצריפים, לכל מלוא העין, היה רק חול. כדברי השיר: "ימיך ושמאלך, רק חול וחול...".

רבקה כספי, מורתנו בכתה ב', הקנתה לנו את האהבה לטבע ולצומח. בטיולים בסביבת "הבית הגדול", "עם החי והצומח המרהיבים והעשירים שלידו, היא נהגה לשלב שירים וסיפורים בנושאי הטבע.

לקראת חג ט"ו בשבט הראשון ב"נקודה", ספרה לנו רבקה על החג ועל מנהג נטיעות העצים. במיוחד ספרה לנו על השקדייה, שזו עונת פריחתה. עד כמה שהיא יפה ומיוחדת ושהיא מייחלת לנטוע שתיל שקדייה בחצר בית-ספרנו. רבקה "הדביקה" אותנו, שכמהנו שוב לסביבה פורחת, (בכיסופים הללו).

בערב החג, הודיעה לנו רבקה בצער רב, שאין ביכולתה להשיג שתיל של שקדייה. גם חבר הוועד, אליו פנתה לסייע, לא נענה, ולא נוכל לנטוע שקדייה בחצר בית-הספר. התרשמתי כשתיארה ושיבחה את השקדייה, ובמיוחד מאכזבתה. סיפרתי בבית, ששמחת חג הנטיעות תושבת וילדי בית-הספר עצובים.

אבא הקשיב לי, וכשהוא נראה מהרהר, אמר: "תראה שיהיה בסדר". גם רבקה סיפרה לאבא, שגר בשכנות, על מצב הדברים. גם לה אבא לא הבטיח דבר (כך כותבת רבקה ברשימותיה על ה"שקדייה").

בבוקר החג, כשהייתה רבקה בדרכה לבית-הספר, כשהיא מוקפת עדת ילדים מעריצים, בעיקר בנות, בא לקראתה בריצה אחד הבנים, שהקדים לבוא לבית-הספר, גם כאלה יש תמיד, (וקרא בהתרגשות: "יש בחצר בית-הספר שתיל עם פרחים לבנים-ורודים יפים, אולי זה שתיל של שקדייה"?). למרות שפע העצים שהיו בסביבות "הבית הגדול" לא ראינו עד אז שקדייה, ולכן לא יכולנו לזהותה).

נדהמים ולא מאמינים, הלכנו עם המורה רבקה, אחרי הילד המבשר ואומנם ראינו, מופתעים ונפעמים, שתיל צעיר שזה עתה ניטע, עם פרחים יפים, כשהוא בולט מאד על רקע החול הזהוב והצחיח שמסביב.

רבקה קראה, כשהיא מלאת התרגשות: "הרי זהו שתיל של שקדייה, שקדייה פורחת! יש לנו שקדייה!"

הסתכלתי משתאה, בשתיל הפורח, ראיתי את המים שזה עתה נספגו בגומה הטרייה, ששוליה תפוחים עדיין וחשבתי: היש גמדים מחוללי נפלאות, לא רק באגדות? הסתכלתי שוב ושוב מסביב... לא!

לא נראה אף לא גמד אחד, ואילו שתיל "האגדה" ניצב לפנינו.

ההפתעה בבית-הספר כולו הייתה מוחלטת. השמחה הגדולה התבטאה בשירה ובריקודים מסביב לשקדייה. זהבה פויירשטיין ותלמידיה מכתה א', והגנת רבקה (שבאה במקום שרה זעירא שעזבה את הכפר עם בעלה מרדכי זעירא - כן, כן, לימים המלחין הידוע (ותלמידיה הצטרפו לשמחה).

התהפוכות מהציפייה לנטיעת השקדייה, ומדברי רבקה שהיא אינה משיגה שתיל שקדייה ועד לשינוי המפתיע: שתיל שקדייה פורח נטוע בחצר בית-הספר! גרמו להתפרצות השמחה הגדולה.

והשתיל בחצר בית הספר, הוא עובדה. שתיל של ממש, גדול, מפותח ומלא פריחה, נטוע באדמה ולא בעציץ, שאפשר לשים אותו מהר ובהיחבא ולהעלם. מתי ואיך אירע הדבר?

מיהו האלמוני שנטע את השקדייה, בסודיות כזו, והצליח להפתיע את בית-הספר, במתנה כה נחשקת ונכספת, ובעיני המדויק? לא ידעתי ואפילו לא חלמתי, ש"הגמד הנסתר עושה הנפלאות", "חי לא רחוק מבית הספר, בצריף קטן, העשוי מעצים ומפחים, יחד אתי.

בצוהרי היום חזרתי, מלא חוויות, לצריף הריק. (גם אמא, כמו אבא, עבדה כל יום, בפרדסי "יכין"). ("את מנת הצהריים שאמא הכינה לי, אכלתי קרה, כמו בכל יום שבו עבדה בפרדס. קינחתי בלחם טבול בשמן), מאכל של "ברירת מחדל" שהיה מקובל בימים ההם).

לאחר מנוחה קצרה, חזרתי לבית-הספר, לחציו השני של יום הלימודים.

לפנות ערב, הורי חזרו מעבודתם, עייפים. אבא היה אולי עייף יותר, לאחר יום ארוך ועמוס מהרגיל.

רק אז יכולתי לספר להם על חוויות היום. אבא חיך ורק אמר: "אמרת לך שיהיה בסדר."

העניין נשאר בגדר חידה ימים רבים. עד אשר התפרסם לראשונה, בשמות בדויים, בספרה של חגית גור-אריה (בת כפר-וריתקין, שלמדה כתה אחת מעלי, והייתה באירוע. לאחר שנישאה, עברה לגור בחופית).

מאז הוא מסופר לתלמידי הכיתות הנמוכות של בית-הספר היסודי ובגני הילדים ע"י המורות והגננות. הסיפור האמיתי נודע ברבים רק ביום שנתלה השלט על השקדייה.

המורה רבקה כספי (כיום, ליבנה), כתבה גרסה משלה לסיפור המעשה בשם: "ילדי השקדייה שלי". במכתביה אלי כותבת רבקה וחוזרת: **שאבא הוא הנוטע המפתיע!** רבקה מספרת:

אבא קם טרם שחר, עוד באישון ליל, כדי להספיק לממש את תוכניתו ולהפתיע את תלמידי בית-הספר לט"ו בשבט. **הוא** לקח עימו כלי עבודה: מזמרה בכיסו, את חפירה ומעדר עטופים בשק יוטה על כתפו, והלך ליעדו. אולי תוך כדי פיזום השיר: **"צעוד צעוד, אל כשול ומעוד, בעוז נלך, נלך בעוז..."**

אבא צעד בדרך עפר, בסביבה שוממה, כשיללות התנים ליוו אותו. בדרכו עבר ליד ביתו של שאול השומר, שהתגורר בודד עם משפחתו, על רכס "הרי שאול". הוא המשיך בדרכו אל מעבר ל"בית-הגדול", שהיה כבר ריק מיושבי, לאחר שעברנו ל"נקודה".

קצת דרומה מ"הבית הגדול", פנה מזרחה, על רכס הכורכר, עד לסביבת קברו הזמני של משה לְוִיָּתָן .

במקום מצא שתיל שקדייה מתאים, צעיר, בריא, חזק ופורח. אבא הוציאו בזהירות יחד עם גוש אדמה, כדי לכסות על שורשיו. עטף את השורשים ואת האדמה, בשק היוטה שהביא עמו, וצעד מתרונן, בדרכו חזרה, שוב כמהלך שעה אחת. והפעם אולי פיזם את השיר " **כך הולכים השותלים, רון בלב *finel* ביד ... בט"ו בשבט** " ...

בחצר בית הספר ב"נקודה", "הכין את השתיל לנטיעה: גזם את שורשיו, קטם את ראשו, כמנהג נוטעים מיומנים. באת חפר בור מתאים ונטע את שתיל השקדייה. הוא הידק את האדמה מסביב לשתיל בידי. במעדר פתח גומה, ומילא אותה במים להשקותו, כדי שייקלט לבטח, ולא אמר דבר לאיש .

אבא סיים את השתילה בטרם אור, לפני בוא ראשוני התלמידים לבית-הספר וחזר הביתה, לצריפו הקטן , להתכונן לצאת כרגיל לעבודתו, כשכיר ב"חב' יכין". שם עבד בנטיעת פרדסי הדרים ובטיפול בהם .

במעשהו זה, שימח אבא את כל ילדי בית-הספר וביניהם את ילדו שלו. אבא לא סיפר ולא התפאר במעשהו , דוגמא ל"מתן בסתר" ול"הצנע לכת". הוא היה אדם מעשי מאד שפעל בתחומים שונים, ולא דיבר גבוהה . באסיפות הכפר אבא לא היה נואם, **הוא היה מצלם** .

השקדייה עדיין קיימת. היא נמצאת ליד שער הכניסה ל"גן דקל" ופורחת כל שנה בעונתה.